

Мирко Барјактаровић*

О ПОИСТОВЕЋИВАЊУ ВЕРСКЕ И НАЦИОНАЛНЕ ПРИПАДНОСТИ

— уз 335. годишњицу одсељавања Црногораца у Перој (Истра) —

Уместо увода

Код нас има више примера да поједина насеља (или само њихови делови) имају становништво окружено другачијом и етнички несродном средином. Тако и, десетак километара северно од Пуле, у приморском делу Истре, на плиткој и каменитој земљи, налази се село Перој у којем се све од 1657. године одржавају досељеници из Црне Горе. Са тим становништвом ово је насеље од раније привукло пажњу на себе. Тако, још је Вук Караџић, пре сто педесет година, писао да је становништво Истре римскога „закона“ /вере/, а да су само они у селу Пероју, код Пуле, „закона“ грчког. Уз то је он додао да се за Перојце „приповиједа“ а што „свједочи“ и њихов језик, да су они негда досељени из Црне Горе.¹ Перојци су, дакле, пре сто педесет година били једини становници у Истри православне вере. Шта више, они су баш уз помоћ своје вере, као и говора и неких других етничких особености, успели да се (углавном) одрже до нашег времена. Шта је томе све допринело? То ће бити основни предмет наредног излагања.²

* Др Мирко Барјактаровић, Београд.

¹ Вук Караџић, Црна Гора и Бока Которска /Срп. књиж. задруга/, Београд 1922, 2.

² Основна библиографија Пероја и Перојаца: „Србобран“, народни српски календар за 1894, Загреб 1986; Д. Синобад, Перој српска насеобина у Истри, Записи XVI, Цетиње 1930; Ф. Барбалић, Перој српско село у Истри, Загреб 1933; Ј. Рибарић, Извјештај о проучавању перојског говора на полутоку Истри, Летопис ЈАЗУ 57, Загреб 1953; Н. Жиц, Црногорци у Пероју, Глас Истре 11 свибња 1957, бр. 19; Љ. Дурковић, Српска православна општина у Пероју, Зборник православног богословског факултета у Београду II, Београд 1951; М. Барјактаровић, Перој и његово становништво, Гласник Етнографског музеја на Цетињу I, Цетиње 1961; П. Влаховић, Црногорске сеобе у Истру, зб. филозоф. факултета, књ. XVI, Б. 1989.

Анализа података

А. У Истру, можда и у сам Перој било је досељавања Црногораца и пре оних 15 породица /са 77 чланова/ које су заједно у Перој дошле 1657. године. Било је свакако таквих досељавања и после тога. Али су се све оне, појединачно досељаване, чим би тамо прихватиле католичку веру, стапале са затеченим живљем. Тако се на пример за „полатињене“ /по католичене/ сматрају: Поповићи код Копра и у селу Голашу, Петровићи у Режанцима, Брајковићи код Пазина и Ровиња, Милошевићи у Лижњану, код саме Пуле, те Радошевићи и Ивеже у Медулину. Нису ли и географска имена у Истри као Леденице, Кокоте и Бољевићи својевремено донесена из Црне Горе? Јер за породицу Вучелића из Пероја очуван је и надимак „Брчели“ /по селу Брчели у Црмници/ или за перојске Љуботине надимак „Јовићевићи“ (Јовићевића и данас има у Ријечкој нахији, која се иначе некада називала Љуботињ).

Данас у Пероју има свега 46 породица црногорског порекла. Мало су се овде намножавали, али су се мало и одсељавали.

Да сада погледамо на који се то начин одржавала и успела да очува група Црногораца у Пероју. И то група која са ранијим завичајем није никада и никакве везе имала, као на пример што је био случај са нешто касније одсељеним Црногорцима у Петрово село код Кладова.³

1. За разлику од Црне Горе, у Истри су били другачији и економски и политички услови за живљење. Зато су овамо досељени Црногорци, када су се већ нашли у туђини, и то груписани у истом насељу, у почетку морали да се држе једни других. Заједничке невоље свакако су их и покренуле са својих огњишта, а на одређени начин они су се међусобно зближили и у самом путу до Истре. И језички и верски, и много чиме другим, они су, сасвим природно, најпре и највише морали да се ослоне сами на себе. Јер затечени становници у суседним насељима били су или италијанског порекла или су то били Истријани /Хрвати/, који су такође имали и другачији говор и другачију религију. Ни са овим /Истријанима/ досељени Црногорци у први мах нису могли лако да се споразумевају.

Иако су у почетку били пука сиротиња перојски Црногорци од почетка су себе држали за боље од затеченог становништва. Зато што је затечени живаљ већ био навикао на ту средину, што је имао бољу земљу, боље куће и уопште сређенији живот, ваљало је очекивати обрнут случај — што је иначе

³ Црногорци насељени половином прошлог столећа у Петрово село, код Кладова, били су ближе Ц. Гори, па зато што нису хтели да се жене девојкама суседног становништва, ишли су за девојке у Црну Гору (М. Барјактаровић, Петрово село и живот његових становника, Гласник Етнографског музеја у Београду 22—23, Београд 1960, 148).

другде често бивало: да домороци дошљаке потцењују и издевају им погрдне називе као што су дошљо, дођош, каур или како другачије. У селу Александрову, у Добричу /јужна Србија/, Банањани, новији колонисти били су културнији од затеченог живља. Зато су га и гледали „са висине“.⁴ Перијски Црногорци сигурно нису били културнији од домородачког живља, али су они донели одређена знања и предања о величини и значају негдашње своје државе као и свој понос на то. Понели су они свакако и лична искуства да су храбро ратовали противу Турака за слободу своје земље. Све је то било одређена надмоћност над затеченим становништвом. Домаће, мирно и радно становништво свега тога није имало. Перијци су га зато некако и потцењивали и називали Шћавунима. Староседиоци су њих називали „гегима“ или „старовирцима“. Назив гегима свакако је долазио по припадности грчкој религији. Видели смо да је и Вук употребљавао називе „римски“ и „грчки“ закон за католичку и православну веру. Израз Шћавуни дошао је по италијанском Schiavune, како су они назвали Словене. Досељени Црногорци су о Шћавунима имали мишљење као о врсти потурица, онима који су променили веру.⁵

У целини узето, нова средина и привредно-географска и етничка, све више је од Перијаца почела да ствара врсту затворене групе. Тако на пример, иако живе поред мора више од триста година, Перијци нису постали и рибари. Зар да ратнички и јуначки синови „квасе гаће“ да би на тај начин зарадили ручак?!

2. Како видимо, перијски Црногорци донели су свест о српској припадности. И сада они истичу да су њихови преци раније овде имали и чували српску заставу. Имали су, казују, и „косовски крсташ“ барјак од троугаоног црвеног поља са белом крстом на средини.

Када су себе већ сматрали бољима, јасно је што су Перијци почели одмах и између себе да се жене и орођавају. А то је било могуће и зато што су досељене црногорске породице биле делом из Црмнице а делом из Ријечке нахије што значи да су међусобно биле несродне. То се уосталом види и по њиховим презименима и славама. На тај начин, сасвим природно, ови досељеници су успешније наставили да одржавају своје етничке особености донесене из ранијег завичаја. Дакле, и међу-

⁴ М. Лутовац, Миграције и колонизације у Југославији у прошлости и садашњости, Гласник Етнографског института САНУ VII, Београд 1958, 17.

⁵ Из оваквог гледања на суседе /затечене/ католичке вере /Шћавуне/ као да избија истина да су заиста у прошлости многе појединачне српске породице долазиле у Истру и да су ту прихватиле католичку веру и тако се одвајале и одрођавале од свог ранијег етничког стабла. И сам израз „старовирци“ као да говори о томе да је код дела Истријана претходна /и старија/ вера била православна.

собним склапањем бракова, Перојци су стали све више да се учауравају у себе и уобичавају у посебну заједницу. Колико је њихово настојање да се одрже било чврсто види се и по томе што су, ако би се њихова девојка удала за Истријана, гледали да овога преведу у православље. Ако би овај дошао на имање /у тазбину/ он је то чак и морао да учини. И данас /1960/ има један такав случај /Драгузет/. Јер, и своју веру Перојци су држали за бољу од оне коју су суседи исповедали.

3. Сами Перојци истичу да је за њихово етничко одржавање била права „срећа“ што је још са првим досељеним породицама из Црне Горе дошао и један свештеник. И касније су они свагда настојали да имају свога свештеника. Породица Марићевић, једина нешто касније из Његуша досељена у Перој, дуго је селу давала свештенике. Свети Сава је код Перојца прво прослављен као национални /српски/ светац, а од половине прошлог столећа од када имају и /приватну/ школу он је слављен и као школски празник.⁶ Свештеници су се опет трудили да успоставе и одрже било какве везе са Србима у Трсту, Далмацији, Хрватској, Србији. Разуме се, они су одржавали и потребне везе са вишим црквеним властима.

Перој је рано постао и посебна црквена општина. Због њега је свакако Православна далматинска епархија имала у називу „... и истарска“.

Од свог насељавања у Перој Црногорци имају и своје посебне гробље. У њему су понекад сахрањивани појединци (православни, разуме се) и из Пуле. Чак је и после другог светског рата један Црногорац, који је умро у Пули, сахрањен у перојском гробљу. Перојци иначе на гроб постављају главно обележје /плочу, споменик/ код ногу сахарањенога, са натписом гробу окренутим. На надгробним споменицима имена и текст исписивани су само ћирилицом као својим „националним“ /српским/ писмом.⁷

Преко свештеника и црквене општине Перојци су набављали не само црквене књиге већ и календаре и, новине, посебно новине „Српска застава“ и „Српска ријеч“. У томе се мора видети улога и значај перојских свештеника. Уосталом, православна црква као организација и идеологија још од св. Саве не само да је настојала да се што више уздигне него и одвоји и

⁶ М. Барјактаровић, Перој и његово становништво, Гласник Етн. муз. на Цетињу I, Цетиње 1961, 99.

⁷ Ћирилицу су раније и Дубровчани, као и Славонац Рељковић /18 столеће/ истицали као српско писмо. (П. Ивић, Српски народ и његов језик, Београд 1971, 154). Познато је да су Вука Караџића противници жестоко нападали што је у реформисању ћириличку азбуку узео и слово Ј. Набеђивали су га зато што је то слово узео из латинице те да он тако, преко „јоте“ хоће Србе да „пошокчи“. Како видимо, не само азбукама већ и појединим словима понекад је придавано и религиозно обележје и садржај.

осамостали од цариградске патријаршије. Зато је она временом и у одређеном смислу постала врста српске националне установе, део српске националне свести. Знамо да се још у Душановом закону (члан 9) римокатолици помињу као полуверци за разлику од православних као правих хришћана (члан 21).

Колико је у источним деловима наше земље припадност православној вери поистовећивана са припадношћу српском народу, особито у време Турака, наводимо и следеће. Када Срби устају противу Турака свагда би се рекло да они устају „за крст часни и слободу златну“ /овде часни крст значи православна вера/. Онај који би прешао у исламску веру самим тим би се одвојио и одродио од Срба и постајао је „Турчин“. Зато перојски Црногорци пуна три столећа чувајући своју веру истовремено су чували и своју националну /етничку/ припадност српском народу. Једном речју, Перојци су се од асимилације највише заштитили верском разликом⁸ од средине у којој су се нашли.

Б. Као потврдно поређење и илустрацију уз све ово наводимо и следеће.

а. Испред Турака и њихове освете, са сеобом Срба из старе Србије, у 18. столећу (у време патријарха Шакабенде), избегао је из свог завичаја и део Арбанаса католичке вере (од племена Климената), који су се потом настанили у сремским селима Никинџи, Хртковци и Јарак. Будући одвојени и удаљени од своје матице ови Арбанаси су се ускоро (језички) славицирали. Заправо постали су Хрвати. То зато што су им у Срему, Хрвати као католици, били ближи него Срби са којима су пре тога заједнички ратовали противу Турака и са којима су заједно и избегли на север.

б. Група Цинцара добегла је у 18. столећу из јужне Арбаније у Призрен. И, она је ту сразмерно брзо славицирана. Били су православне вере па су, живећи помешани са већинским српским становништвом посрбљени.

в. Исламизирано становништво Горе (крај од неколико села недалеко од Призрена) 1953. године по попису исказало се као „Турци“. За Турке су се исказивали и исламизирани Македонци (Торбешу). Нарочито они из Кичевске котлине, који су се и одсељавали у Турску.⁹ Примањем ислама и код Торбеша и код Горана/ца/ помућена је свест о националној припадности. Заправо над етничким и народносним превагнуло је припадање „турској“ религији. Отуда код њих и изједначавање верске и националне припадности.

Када помињемо Торбеше додајмо овде и следеће. Они из македонске групе Мијака у поратним пописима исказивали су

⁸ П. Ивић, Српски народ и његов језик, Београд 1971, 67.

⁹ Трифуноски, Торбешу Кичевске котлине, Етнолошки преглед 8—9, Београд 1969, 75—8.

се као Турци или пак као Македонци, Арбанаси или Срби,¹⁰ онако како се ко од њих осећао или како су изискивале тренутне прилике. Они пак Торбеши /од мијачке групе/ који су се 1967—8 заједнички иселили у Турску, у место Измир, свесно су одлучили да се у сваком погледу поистовете са Турцима. У први мах ови одсељеници себе су називали Турци — Торбеши, или „нашинци“,¹¹ иако су донели свој македонски језик и јасно знање да су пореклом македонски Мијаџи. Међутим, зато што су били „турске“ вере код њих је то одлучило над свим другим. И они данас, у Измиру, постају Турци. Разуме се тај процес иде спорије баш зато што они међусобно још говоре македонским и што се и даље међусобно орођавају.

Или, на Косову и Метохији и до нашег времена могло се чути „ја сам Шиптар, али сам Турчин“. Ово „Турчин“ значи турске вере. Или, „Ми смо Цигани али смо Срби“. Овде „Србин“ значи човека православне вере. Или: „Ми смо били Срби, али смо сада Турци“ (то јест „турске“ вере). Недавно је један млади Босанац написао да је он Босанац, Југословен, Муслиман и комуниста. Да овде није написано Муслиман са великим почетним словом могло би се посумњати у његову или верску или идеолошко-политичку опредељеност. Овако, може му се веровати да је и Муслиман и комуниста.

Када смо већ поменули случај Горана/ца/ они се данас више не исказују као Турци већ као Муслимани српскохрватског језика. Свој говор /дијалекат/ називају „нашки“ или „горански“.¹² Ваљда их је на враћање себи и стварности усмерио притисак суседних Арбанаса да их асимилију.

г. Уосталом, зар и исламизирано српско /можда делом и хрватско/ становништво Босне и Херцеговине није свесно потиснуло своју ранију народносну припадност када се данас национално исказује за Муслимане? Пошло се, наиме, од овакве логике: када Србин истовремено може да буде и Србин и православни и када Хрват може да буде и Хрват и католик зашто и припадници исламске религије, који иначе живе помешани са Србима и Хрватима, и са којима опет имају исти језик не би били и нешто посебно — Муслимани? Заправо, када католици и православни нису успели да се изједначе и споје у једно, природно је било да се исламизирано становништво (када је најзад после другог светског рата одбачено изједначавање да је и исламизирани једнако Тручин) искаже као нешто одвојено. Иначе у нашим балканским приликама да се према верској припадности

¹⁰ Г. Паликрушева, Етноасимилациони процес код припадника торбешке етничке групе исељених у Измиру, Зборн. рад. Етногр. инст. САНУ 20, Београд 1989, 71.

¹¹ Г. Паликруше, а. Цатирани рад, 70.

¹² М. Лутовац, Гора и Ополје, Насеља и порекло становништва 35, Београд 1955, с. 268, 282. Неки македонски дијалектолози веле да је „горански“ ближи македонском него српском језику.

убличи и нова национална група,¹³ како видимо, могућно је и стварност је. А Меша Селимовић јасно је истицао да он потиче из исламизиране средине али да је српског порекла.¹⁴ Тако и Емир Кустурица. И књижевник Исо Калач. Колико пак прихватање друге религије некога може да удаљи и одроди од свог ранијег стабла /и припадности/ види се и по ставу муслиманског књижевника Алије Исаковића, који национално осећање бос. херцег. Муслимана овако дефинише: „Ако, можда, и не знамо ко смо, ми сасвим добро знамо ко нисмо“.

д. Помињемо и следеће. Група становника села Куцуре /Бачка/ говори словачким као матерњим језиком, али зато што је грчко-католичке вере она се исказује за Русине, јер војвођански Русини, као део Украјинаца, исповедају ту религију. У сремском селу Госпођинцима део Словака у најновије време почиње да се исказује за Србе. Наиме, Срби у овом селу у знатном броју су „суботари“, па и Словаци који прихвате веровања те секте почињу да се осећају исто што и Срби.¹⁵ Иде се, дакле, за суседима верским истомишљеницима.

Арбанаси католичке и они који су исламске религије на Косову и Метохији све до нашег времена нису међусобно склапали бракове. Арбанас исламске /вере/ рећи ће за онога католичке вере да је „латинин“, „каур“ или „фанда“. Сви ови изрази садрже у себи примесу погрднога. Католик Арбанас такође за своје сународнике исламске религије има изразе ни-подаштавања, нетрпељивости и презира.

В. На нашим балканским просторима онда када би се променила религија бивало је понекад и другачијих усмеравања и токова. Ево и за то неких примера.

а. Цигани, иначе лабави у верској постојаности, у Апатину (код Сомбора) у прошлом столећу прешли су из православне у католичку веру.¹⁶ Као домаћи или матерњи језик имају румунски, али знају добро и српскохрватски. И сада, се ова

¹³ У случају наших Муслимана не ради се само о прихватању исламске религије. Они су осим религије примили и знатан број других појединости источњачке културе. Зато Малиновски и има право кад каже да национално значи „јединство културе“ (Б. Малиновски, Научна теорија културе, Београд 1970, 101).

¹⁴ О религији и њеном значају за људска понашања и њихов духовни живот одавна се расправља. Чак су неки појединци рекли да и када религије не би било ваљало би је створити. Јер, веле, без ње би у свету било више дивљања и нереда. Она је, додају, утешителица живота и спасилац душа! Без ње би живот био бесмислен и безнадежан! Тако једни. Други су опет религију грдили и осуђивали. Још Лукреције је казао да је религија људима много зла донела. Његош, иако владику, казао је за религију да је „свијета неслога“. У сваком случају религију не смемо потцењивати.

¹⁵ М. Барјактаровић, О етничком опредељивању, Гласн. Етн. муз. у Београду 33, Београд 1970, 82.

¹⁶ М. Барјактаровић, Оаза апатинских Цигана, Рад Војвођанских музеја 12—13, Нови Сад 1964, 191—2.

група у време пописа изјашњава за Румуне, иако интимно признају да су Цигани. Определеују се према језичкој припадности, мада су тражили да у њиховом насељу школа буде на српскохрватском језику.

б. Исламизирани Срби у Ораховцу /Метохија/ не исказују се ни за Србе нити за Турке већ за Арбанасе.¹⁷ Одређују се према бројнијим суседима, који су такође исламске религије, али са којима иначе из културе и начина живљења имају много шта слично. Разуме се да се овде у новије време радило и о одређеној врсти принудне и административне асимилације. На пример Вукашиновићи су прекрштени у Укшини. И, тако сада имамо део Арбанаса који за матерњи још имају српскохрватски језик.¹⁸

в. Ево и случаја групе Цигана у неким насељима Метохије, који су православне вере, али који као матерњи имају арбанашки језик. Између два светска рата они су се исказивали, према религији, као Срби.¹⁹ Данас се они, пошто им се то више исплати /а што је донедавна и покрајинска политика захтевала да би се увећао број Арбанаса/ изјашњавају према језичкој припадности за Арбанасе.

Завршне речи

Како се из претходног излагања види, група страног становништва може и сразмерно брзо да се стопи са другачијом етничком средином у којој се нађе. Али, она може и дуго да се одржи. Све то зависи од више фактора. Али, у етничком и културном одржавању неке групе у странијој средини могла је, осим њеног броја, степена културе и других околности, да помогне па чак да буде и одлучујућа и другачија религиозна припадност тог становништва. Такав је случај био са Перојцима код Пуле.

Истина је да су Перојци сачували и неке друге културне појединости донесене из старог завичаја. Тако, они су сразмерно добро сачували, иако натруњен италијанизмима, свој говор, чак и са старим /непренесеним/ црмничким акцентом и полу-гласом (пес—пас, јарем, восек); брђанско схватање да су занати, па и рибарење, у неку руку недостојни послови; обичај да умрлога пре сахране држе у кући 48 сати (какав је случај био

¹⁷ М. Краснићи, Ораховац-антропогеографска монографија варошице, Гласник Музеја Косова и Метохије II, Приштина 1957, 117, 121.

¹⁸ М. Барјактаровић, Етничко опредељење у Косовско-метохијској покрајини Етнолошки преглед 11, Београд 1973, 29.

¹⁹ А. Урошевић, Липљан, Гласник Етн. инст. САНУ II—III, Београд 1957, 35; А. Урошевић, Косово, Насеља и порекло становништва 39, Београд 1965, 108—9; М. Филиповић, Хас под Паштриком, Сарајево 1959, 50—2; М. Краснићи, Сува река, Гласник Етн. инст. САНУ VIII, Београд 1960, 97.

Истичемо да су Перојци столећима били без икакве стварне везе са негдашњим својим завичајем, да нису имали своје у Ријечкој нахији и до другог светског рата); одређену улогу ујака у свадбеним обичајима итд. школе, да су за све време били под туђом влашћу и да су у току првог светског рата чак били расељени и растурени из свог насеља, онда се мора тражити оно најбитније што је те људе за више од три столећа, скоро окамењене етнички очувало. Али, када се зна да су Перојци овамо дошли од невоље и заплашени за своју даљу судбину, те када знамо да су се они рано учаурили у себе и своју одлучност да преживе и сами себе очувају, опет нам се намеће њихова религија као централни и организовани садржај њихове културе. И, разуме се, поистовећавање своје вере са својом историјском и поносном националном припадношћу у даљој прошлости.

Слична је судбина била и са делом српског становништва које је још у 16 столећу /барем сто година пре Перојаца/ насељено у Словенији (поред Купе, на граници према Хрватској). Наиме, по попису из 1981. у селима Беле крајине: Бојанци, Мариндол, Милићи и Пауновићи било је и 302 особе Срба. Они се данас углавном исказују као православни, за разлику од католичког живља које их окружује, изједначавајући припадност тој религији са припадношћу српском народу. Православна вера је чак била одлучујући фактор да се ово становништво очува у католичкој словеначкој етничкој средини.²⁰ Испитивачи бележе да се код овог живља сачувало још нешто што је он донео из своје старе постојбине (на пример понеки део женске одеће). С друге стране истичу да ови Срби говоре некаквим српско-словеначким језиком, те да је код млађих становника ове групе одређивање за Србе све мање као нека чврста одредница. То ваљда и зато што се последњих деценија код нас на религију гледало са посебног становишта. Но, ма како ми данас на религију гледали она је у прошлости много више људе међусобно везивала него што се то нама чини. Има чак и теорија да је религија уопште и настала (барем неки њени облици) баш из потребе да се њоме и помоћу ње људи окупе и међусобно чвршће повежу у групу (да би били јачи).

Религија је, зна се, често постајала саставни део свакодневног живљења, мишљења, ставова, понашања и надања. Својим верницима обећавала је и нудила лепше и трајније загробно живљење од овог земаљског. Зато су се људи њој чешће и обраћали и на њу ослањали. Због тога је религија била и одређена снага. И, баш зато што је у прошлости код нас православна религија

20. М. Терсеглав, Прилог проучавању духовне културе Белокрањских Срба, Зборн. радова Етн. института САНУ 20, Београд 1989, 75—6, 78.

обично изједначавана са народном /српском/ припадношћу тиме се увелико и може објаснити тврдокорно одржавање Перојаца или белокрањских Срба у другачијој и туђој етничкој средини.

Још нешто. Перојци су се све до најновијег времена увелико орођавали у оквиру своје групе. Црногорци одсељени у Петрово село /код Кладова/ настојали су да се жене, и женили су се, девојкама из удаљене Црне Горе. Торбешци, исламизирани Македонци, одсељени у Измир 1967—8 (Турска), настављају и у новој средини да се жене у оквиру своје групе. Помињемо на крају и случај колонизованих Војвођана 1881, у селу Александрову, у Добричу /јужна Србија/. Наиме, досељени „Банаћани“ су, настањујући се у Добричу, пре свега ушорили село и подигли баш онакве куће какве се граде по Војводини. Сем тога они су донели и друге бројне културне елементе из ранијег завичаја. И, ови „Банаћани“ првих деценија склапали су бракове само са својим земљацима,²¹ гледајући са висине на домородачко становништво. Из овог примера се види да досељеници, када год могу носе из свог завичаја читав комплекс својих културних добара, који ће им, разуме се као одређени костур служити и даље за своје одржавање. Природно је опет да даље међусобно орођавање као и донесени културни инвентар успоравају асимилацију досељеника у новој средини. Код Торбеша се догађа чак екстреман случај да се за својом /новом/ религијом, не само као значајним већ и као одлучујућим фактором, иде у нову националну припадност: свесно се напушта и знање о свом ранијем етничком пореклу и свој дотадашњи језик као једна од основних етничких одредница. Привлачно им је да постану припадници некада владајуће и силне нације — Турци. Преко „Турске“ религије од словенског постаће становништво „Монголске“ припадности.

Mirko Barjaktarovic

ON IDENTIFICATION OF RELIGIOUS AFFILIATION WITH NATIONAL AFFILIATION

(from an Example of Citizens of Peroj, Istria)

S u m m a r y

This paper mainly describes, by means of other comparative examples as well, a group of Montenegrins settled in Peroj (Istria) in the middle of the 17th century, where they managed to preserve themselves until the present time. This was mostly due to their affiliation (and adhering) to the Orthodox religion, as compared to the neighbouring population which was Catholic.

The citizens of Peroj emphasized with much pride their ancient Serbian history as well their affiliation to the Orthodox church which they identified with belonging to the Serbian nation.

²¹ Д. Зечевић, Александрово — „банаћанско село“ у Добричу, Гласник Етн. инст. САНУ IV—VI, Београд 1957, 203—221.